



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 645/2022-8

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/20/2020 z 21. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. januára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia.

II.

Skutkové východiská

2. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť za stavu, kedy nie je v konaní pred ústavným súdom právne zastúpená, ústavný súd sa oboznámil nielen s ústavnou sťažnosťou a jej prílohou, ktorú tvorilo uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4Cdo/20/2020 z 21. októbra 2020, ale aj s rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6CoP/25/2019 z 25. septembra 2019, ktorého znenie je verejne prístupné na webovom sídle Ministerstva Spravodlivosti Slovenskej republiky [<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/ab347050-54db-4e93-8af9-4a7b121c58c3%3A1dc6074e-a63d-4208-9337-47f1f856c57c>], a tiež s dovolaním sťažovateľky podaným proti rozsudku krajského súdu, ktoré si ústavný súd vyžiadal od Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) zo spisového materiálu sp. zn. 6Pc/3/2019.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 6Pc/3/2019-137 z 30. apríla 2019 zamietol návrh otca sťažovateľky na zrušenie vyživovacej povinnosti voči sťažovateľke (plnoletému dieťaťu). Konštatoval, že posledná úprava výživného bola vykonaná rozsudkom okresného súdu č. k. 9P/178/2017-108 z 27. novembra 2017, ktorým bola zvýšená vyživovacia povinnosť otca sťažovateľky zo sumy 130 eur na 200 eur mesačne s účinnosťou od 1. septembra 2017. Okresný súd považoval v konaní o zrušenie vyživovacej povinnosti za preukázané, že sťažovateľka je plnoletá, nepripravuje sa na budúce povolanie, má však zdravotné obmedzenia, jej intelektová úroveň je v pásme ľahkej mentálnej retardácie (IQ 60). Vlastní preukaz ZŤP a vyžaduje si celodennú starostlivosť. Zdravotný stav sťažovateľky ju obmedzuje natoľko, že sa nemôže riadne zamestnať tak, aby dosahovala pravidelný mesačný príjem. Matka si vyživovaciu povinnosť voči sťažovateľke riadne plní, poskytuje jej ubytovanie, stravu, oblečenie, pričom sama poberá invalidný dôchodok vo výške 190,10 eura. Z dokazovania vyplynulo, že sťažovateľka sa uchádzala o zamestnanie, avšak zamestnávateľ sa vyjadril, že nie je možné prijať ju do zamestnania, pretože nevyhovuje do pracovného pomeru. Je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie a neboli jej ponúknuté vhodné pracovné miesta.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal odvolanie otec sťažovateľky. Krajský súd po uskutočnení pojednávania rozsudkom č. k. 6CoP/25/2019 z 25. septembra 2019 zmenil napadnutý rozsudok okresného súdu tak, že zrušil vyživovaciu povinnosť otca sťažovateľky určenú rozsudkom okresného súdu č. k. 9P/178/2017-108 z 27. novembra 2017 s účinnosťou od 1. septembra 2018. Konštatoval, že v súčasnosti otec sťažovateľky naďalej pracuje ako živnostník, za rok 2018 jeho príjem predstavoval 21 820,63 eur. Naďalej má ešte vyživovaciu povinnosť voči synovi. Sťažovateľka v roku 2018 ukončila štúdium, je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie od 1. septembra 2018, z ktorej bola vyradená na vlastnú žiadosť 4. septembra 2019, čo bolo potvrdené na pojednávaní. Po doplnení dokazovania zadovážením správy Sociálnej poisťovne bolo zistené, že sťažovateľka poberá invalidný dôchodok 164 eur mesačne od 5. februára 2018, ktorý jej bol od 1. septembra 2019 zvýšený na 168,30 eura mesačne. Je uznaná invalidnou s celkovou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 45 %. Jej matka, s ktorou žije v spoločnej domácnosti, poberá invalidný dôchodok.

5. Krajský súd sa nestotožnil so záverom okresného súdu, podľa ktorého zdravotný stav sťažovateľku obmedzuje natoľko, že sa nemôže zamestnať tak, aby dosahovala pravidelný mesačný príjem. Zdôraznil, že *„aj keď priznanie invalidného dôchodku nie je samotnou tou skutočnosťou, pre ktorú by bolo potrebné zrušiť vyživovaciu povinnosť povinného rodiča, je potrebné prihliadnuť na mieru jej obmedzenia začleniť sa do pracovného pomeru, ktorá je len 45 %, a preto... jej zdravotný stav ju neobmedzuje v takej miere, aby sa do pracovného procesu začleniť nemohla“*. Krajský súd vychádzal i zo samotnej výpovede sťažovateľky na pojednávaní, ako aj z obsahu celého spisu, z ktorých vyplýva, že na všetky pohovory chodí sťažovateľka so svojou matkou, ktorá dopredu informuje zamestnávateľa o jej zdravotných obmedzeniach, z čoho automaticky vyplýva, že o zamestnanie takejto osoby nemajú záujem. Primárnym dôvodom na priznanie invalidného dôchodku bola diagnostikovaná schizofrénia, avšak samotná sťažovateľka na odvolacom pojednávaní uviedla, že od času, ako bola s otcom v Chorvátsku, t. j. pred rokom, mala asi len 2 – 3 záchvaty, pričom naposledy jej bolo povedané, že ani nemá volať záchrannú službu v prípade, ak nedôjde pri uvedenom záchvate k nejakému zdravotnému poškodeniu. Podľa názoru krajského súdu je potrebné, aby sa sťažovateľka začlenila do normálneho života,

a v tomto smere apeloval i na jej matku, aby jej so začlenením do takéhoto života bola nápomocná a nie aby ju v tom ešte viac obmedzovala. Situácia dospela do takého štádia, že sťažovateľka je odkázaná len na matku, nemá žiadnych priateľov, chodí zásadne len s ňou aj vonku, pričom jej zdravotný stav ju v tomto neobmedzuje. Z uvedených dôvodov preto krajský súd dospel k záveru, že je v schopnostiach a možnostiach dieťaťa samostatne sa živiť, a preto zrušil vyživovaciu povinnosť povinného rodiča, a to počnúc od 1. septembra 2018 tak, ako požadoval v návrhu, keď i odvolací súd dospel k záveru, že počiatok určenia zrušenia vyživovacej povinnosti je potrebné určiť od uvedeného dátumu, pretože až 30. júna 2018 sťažovateľka ukončila strednú odbornú školu, otec si svoju vyživovaciu povinnosť plnil do augusta 2018, pričom v tom čase mala už priznaný aj invalidný dôchodok. Zástupca sťažovateľky namietal, že navrhovateľ mohol požiadať aj o zníženie výživného. Krajský súd k tomu uviedol, že návrh na zrušenie výživného v sebe subsumuje i návrh na zníženie výživného.

6. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie podľa § 420 písm. c) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ako aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. O dovolaní rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 4Cdo/20/2020 z 21. októbra 2020 tak, že dovolanie odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

7. Najvyšší súd vo vzťahu k dôvodu dovolania podľa § 420 písm. c) CSP konštatoval, že *„ak je účastníkom konania osoba, hoci aj duševne postihnutá, ktorá však nebola obmedzená v spôsobilosti na právne úkony, súd nemôže prijať iný záver, než ten, že ide o osobu procesné spôsobilú. Preto ak v prejednávanej veci nebolo zistené, že by dcéra navrhovateľa mala obmedzenú spôsobilosť na právne úkony, je potrebné ju považovať za osobu, ktorá má procesnú spôsobilosť v plnom rozsahu a ktorá môže v prejednávanej veci konať samostatne. Z tohto dôvodu dovolateľka neopodstatnene namieta, že konanie je zaťažené procesnou vadou v zmysle § 420 písm. c) C.s.p.“*.

8. Vo vzťahu k dovolacej námietke, že krajský súd neumožnil matke sťažovateľky vyjadriť sa k veci na odvolacom pojednávaní, čím malo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), najvyšší súd uviedol, že *„súd v mimosporových konaniach je síce povinný zistiť skutočný stav veci a aj bez návrhu zaobstarat' a vykonať i taký dôkaz, ktorého vykonanie účastníci konania nenavrhovali, (čl. 6, § 35 a § 36 C.m.p.), avšak uvedený vyšetrovací princíp nemožno vykladať izolovane v tom zmysle, že súd má povinnosť vykonať každý do úvahy prichádzajúci dôkaz, ale je potrebné ho vnímať v úzkej spätosti aj so zásadou hospodárnosti a rýchlosti konania. Aj v mimosporových konaniach totižto stále platí, že súd rozhodne, ktorý z dôkazov vykoná (§ 185 ods. 1 C.s.p.) a či je vykonanie toho-ktorého dôkazu pre zistenie skutočného stavu veci skutočne potrebné (§ 36 C.m.p.), Pokiaľ mal odvolací súd v prejednávanej veci za to, že v kontexte na doposiaľ zistené skutočnosti z ostatných vykonaných dôkazov už nie je vykonanie iných dôkazov na zistenie skutočného stavu veci potrebné, a pokiaľ vykonanie takéhoto dôkazu (t. j. výsluchu matky dovolateľky) nenavrhla sama účastníčka konania, navyše zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, ale naopak, sama na odvolacom pojednávaní výslovne uviedla, že nemá ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, nemožno potom uzavrieť, že nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bola dovolateľke znemožnená realizácia jej procesných práv, v dôsledku ktorej by došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces.“*

9. Za nesprávny procesný postup na účely posúdenia naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať ani rozhodnutie krajského súdu o nepripustení zastúpenia

sťažovateľky jej matkou podľa § 89 ods. 3 CSP, pretože účastník konania sa v jednom a tom istom konaní nemôže dať zastúpiť súčasne advokátom, aj tzv. laickým všeobecným zástupcom, a tzv. všeobecný zástupca (ktorý nie je advokátom) nemôže zastupovať účastníka v konaní spoločne s advokátom. Preto ak sťažovateľka splnomocnila na svoje zastupovanie v odvolacom konaní advokáta ako profesionálneho zástupcu povolaného účinne poskytnúť jej kvalifikovanú právnu pomoc, krajský súd správne postupoval, keď nepripustil zastúpenie sťažovateľky matkou ako ďalšie zastúpenie na celé konanie.

10. Najvyšší súd dospel k záveru, že krajský súd pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo. Z rozsudku krajského súdu je zrejmé, ako a z akých dôvodov rozhodol, a odôvodnenie jeho rozhodnutia má všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP.

11. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu veci krajským súdom najvyšší súd uviedol, že z obsahu dovolania vyplýva, že sťažovateľka nesprávne právne posúdenie namieta v súvislosti s otázkou, či v jej konkrétnom prípade nastali alebo nenastali také predpoklady (skutočnosti, okolnosti), pre ktoré by bolo možné konštatovať, že nadobudla schopnosť sama sa živiť, t. j. schopnosť samostatne, z vlastných zdrojov uspokojovať všetky relevantné životné náklady. Riešenie otázky, či v prípade sťažovateľky nastali alebo nenastali dôvody, pre ktoré zanikla vyživovacia povinnosť jej otca k nej, teda či sťažovateľka nadobudla alebo nenadobudla schopnosť sama sa živiť, závisí od posúdenia natoľko individuálnych, jedinečných a nezameniteľných skutočností a skutkových okolností, ktoré sú v každom konkrétnom prípade rozdielne a odlišné a nemôžu byť východiskom či pravidlom pre právne posúdenie iných prípadov. Preto táto otázka nemôže byť relevantná pre založenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) alebo b) CSP.

12. Na sťažovateľkinu dovoláciu kritiku, že krajský súd zánik vyživovacej povinnosti otca spojil s priznaním a vyplácaním invalidného dôchodku, najvyšší súd uviedol, že táto skutočnosť nebola rozhodujúca pre rozhodnutie v merite veci. Aj keď sa možno stotožniť s názorom sťažovateľky, že priznanie a vyplácanie invalidného, dôchodku samo osebe nespôsobuje zánik vyživovacej povinnosti rodiča k dieťaťu, v prejednávanej veci krajský súd zrušil vyživovaciu povinnosť z dôvodu, že podľa jeho názoru celkový pokles vykonávať zárobkovú činnosť sťažovateľku neobmedzuje v takej miere, aby sa do pracovného pomeru začleniť vôbec nemohla. Z toho vyplýva, že rozhodnutie krajského súdu nezáviselo od vyriešenia právnej otázky, či priznaním invalidného dôchodku dieťaťu zaniká vyživovacia povinnosť jeho rodiča k nemu, a preto ani táto námietka nemohla byť spôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP.

III.

Argumentácia sťažovateľky

13. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd sa nedostatočne oboznámil so spisovým materiálom, s CD nahrávkou. Sťažovateľka je chorá, nevládze pracovať, nevie sa vyjadrovať. Tým, že krajský súd matku sťažovateľky ponechal v pojednávacej miestnosti ako verejnosť, zmaril možnosť jej svedeckej výpovede, ktorá bola dôležitá z hľadiska objasnenia zdravotného stavu sťažovateľky, posúdenia splnenia zákonných podmienok jej nároku na výživné. Súd svojvoľne zrušil vyživovaciu povinnosť voči sťažovateľke, čím ju ohrozil na výžive a samotnej existencii. Sťažovateľka

je poberateľkou invalidného dôchodku vo výške 173,20 eur mesačne, čo nedosahuje ani životné minimum. Súd sa mal zaoberať existenciou podmienok vyživovacej povinnosti voči sťažovateľke.

14. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti požiadala ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivé súdne konanie, teda porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd dovolanie sťažovateľky podané proti rozsudku krajského súdu o zrušení vyživovacej povinnosti otca voči sťažovateľke odmietol ako procesne neprípustné.

16. Berúc zreteľ na okolnosť, že sťažovateľka podala „laickú“ ústavnú sťažnosť, ktorá nebola spísaná kvalifikovaným právnym zástupcom, ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu z hľadiska posúdenia jeho ústavnoprávnej udržateľnosti komplexne, pričom nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o jeho ústavnej konformite.

17. Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd zdôrazňuje, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu. Je úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tomto rámci predovšetkým úlohou všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09).

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné. V konkrétnom prípade ústavný súd posúdil súlad napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v kontexte zaručenia práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

19. Všeobecný súd v zásade nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi jeho postup v civilnom sporovom konaní. Takýmto predpisom je aj Civilný sporový poriadok. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, čo platí pre všetky konania vrátane dovolacích (§ 419 a nasl. CSP).

20. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať návrh na začatie konania, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

21. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že predmetom konania pred všeobecnými súdmi bolo posúdenie trvania vyživovacej povinnosti otca sťažovateľky k sťažovateľke ako plnoletému

dieťaťu. V zmysle § 155 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len CMP“) konanie vo veciach výživného plnoletých osôb možno začať len na návrh. V prípade konaní, ktoré možno začať len na návrh, je dovolací súd viazaný rozsahom dovolania (§ 77 CMP a contrario). Zároveň je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP).

22. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa náležite vyrovnal s dovolacími argumentmi obsiahnutými v dovolaní z 29. novembra 2019, ktoré bolo spísané [REDAKOVANÉ] ako právnym zástupcom sťažovateľky v dovolacom konaní, na dovolacie námietky poskytol logické argumenty, zrozumiteľne a vyčerpávajúco vysvetlil, prečo nevzhliadol prípustnosť dovolania ani vo vzťahu k dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. c) a f) CSP, ani vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP.

23. Najvyšší súd k námietke nedostatku procesnej spôsobilosti sťažovateľky a nedostatku jej zastúpenia zákonným zástupcom v konaní konštatoval, že sťažovateľka nebola obmedzená v spôsobilosti na právne úkony, preto je nutné na ňu hľadiť tak, že ide o osobu procesne spôsobilú. Tiež uzavrel, že rozhodnutie krajského súdu o nepripustení zastúpenia sťažovateľky jej matkou v zmysle § 89 ods. 3 CSP nemožno považovať za nesprávny procesný postup, pretože súbeh zastúpenia účastníka konania advokátom a zároveň iným zástupcom nepochádzajúcim z radov advokátov (matkou sťažovateľky) je vylúčený, takéto dvojité zastúpenie by bolo v rozpore s procesným pravidlom ustanoveným v § 89 ods. 3 CSP.

24. Najvyšší súd zároveň vo vzťahu ku kvalite odôvodnenia rozsudku krajského súdu konštatoval, že krajský súd pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, z rozsudku je zrejmé, ako a z akých dôvodov rozhodol, odôvodnenie jeho rozhodnutia má všetky vyžadované náležitosti. Najvyšší súd tiež vymedzil, aké rozhodujúce skutočnosti krajský súd zohľadnil pri rozhodovaní o odvolaní.

25. Najvyšší súd sa osobitne venoval námietke, podľa ktorej matke sťažovateľky nebolo v priebehu odvolacieho pojednávania umožnené vyjadriť sa k veci. V tomto smere najvyšší súd upriamil pozornosť na skutočnosť, že úlohou súdu v civilnom mimosporovom konaní je zistiť skutočný stav veci a na ten účel vykonať aj také dôkazy, ktoré účastníci konania nenavrhli, zároveň ale dodal, že aj v civilnom mimosporovom konaní platí, že súd rozhodne, ktorý dôkaz vykoná a či je vykonanie toho-ktorého dôkazu pre zistenie skutočného stavu veci potrebné. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd uzavrel, že *„pokiaľ mal odvolací súd v prejednávanej veci za to, že v kontexte na doposiaľ zistené skutočnosti z ostatných vykonaných dôkazov už nie je vykonanie iných dôkazov na zistenie skutočného stavu veci potrebné, a pokiaľ vykonanie takéhoto dôkazu (t. j. výsluchu matky dovolateľky) nenavrhla sama účastníčka konania, navyše zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, ale naopak, sama na odvolacom pojednávaní výslovne uviedla, že nemá ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, nemožno potom uzavrieť, že nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bola dovolateľke znemožnená realizácia jej procesných práv, v dôsledku ktorej by došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces“*.

26. Ústavný súd k tomu dodáva, že zo samotného dovolania vyplýva, že matka sťažovateľky sa podrobne vyjadrovala k meritu veci už v konaní pred okresným súdom, pričom krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že pri rozhodovaní o odvolaní nevychádzal iba z výpovede samotnej sťažovateľky na odvolacom pojednávaní, ale aj z obsahu celého spisu.

Pokiaľ najvyšší súd dôvodil, že sťažovateľka na odvolacom pojednávaní nenavrhol vypočúť jej matku, tu ústavný súd uvádza, že zo zápisnice z pojednávania konaného na krajskom súde 25. septembra 2019 (ktoré bolo prílohou dovolania) nevyplýva, že by priamo sťažovateľka alebo jej právny zástupca v priebehu pojednávania na krajskom súde navrhli vypočúť matku sťažovateľky. V dovolaní sťažovateľka uviedla, že zápisnica nekorešponduje so zvukovým záznamom z pojednávania, bližšie však nijako špecifikovala, v čom konkrétne sťažovateľka vidí nesúlad, a teda či sa má nesúlad týkať práve okolností majúcich relevanciu vo vzťahu k posúdeniu procesného postupu krajského súdu ohľadne nevypočutia matky sťažovateľky. Sťažovateľka v dovolaní netvrdila, že počas odvolacieho konania navrhla vykonať dôkaz výsluchom jej matky. V dovolaní sťažovateľka namietala „*porušenie jej procesných práv tým, že jej matke [redacted] [redacted] nebolo umožnené sa k veci vyjadriť na pojednávaní na Krajskom súde v Nitre, a tým, že jej bolo umožnené, aby zostala v pojednávacej miestnosti ako verejnosť, došlo k zmareniu jej svedeckej výpovede, ktorá by prispela k riadnemu objasneniu veci, teda, že žalovaná nie je schopná sama sa živiť a teda, že nebol dôvod na zrušenie vyživovacej povinnosti žalobcu voči žalovanej*“. K tomuto ústavný súd uvádza, že okolnosť, že matka sťažovateľky bola prítomná v pojednávacej miestnosti ako verejnosť, sama osebe nebránila sťažovateľke navrhnúť vykonanie dôkazu – výsluchu jej matky. Až postoj krajského súdu k takému návrhu a jeho následný postup by bolo možné vyhodnocovať z hľadiska prípadného zásahu do práv sťažovateľky v kontexte s § 199 ods. 1 CSP a okolnosťami týkajúcimi sa rozhodnutia krajského súdu o nepripustení zastúpenia sťažovateľky jej matkou.

27. Z dovolania sťažovateľky vyplýva, že za nesprávny považuje právny záver krajského súdu o jej schopnosti samostatne sa živiť. Objektívna nemožnosť samostatne sa živiť z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia jej nemôže byť pričítaná na ťarchu v tom zmysle, že by po priznaní invalidného dôchodku už nemala mať právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov a nemala by mať právo na výživné zo strany rodiča.

28. Najvyšší súd k tejto námietke uviedol, že nebola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, pretože nešlo o kľúčovú otázku, na ktorej spočívalo rozhodnutie krajského súdu. Najvyšší súd konštatoval, že „*Aj keď sa možno stotožniť s názorom dovolateľky, že priznanie a vyplácanie invalidného, dôchodku samo osebe nespôsobuje zánik vyživovacej povinnosti rodiča k dieťaťu, v prejednávanej veci však odvolací súd zrušil vyživovaciu povinnosť navrhovateľa k dovolateľke z dôvodu, že podľa jeho názoru celkový pokles vykonávať zárobkovú činnosť dovolateľku neobmedzuje v takej miere, aby sa do pracovného pomeru začleniť vôbec nemohla. Z toho vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od vyriešenia právnej otázky, či priznaním invalidného dôchodku dieťaťu zaniká vyživovacia povinnosť jeho rodiča k nemu...*“. Ústavný súd nezistil arbitrárnosť tejto časti napadnutého uznesenia. K samotnej právnej otázke z hľadiska jej významu, teda či na nej spočívalo rozhodnutie veci, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil, prečo nebola kľúčovou a na jej vyriešení nestálo rozhodnutie vo veci. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu je zrejmé, že vyplácanie invalidného dôchodku sťažovateľke podľa názoru krajského súdu samo osebe nebolo dôvodom zrušenia vyživovacej povinnosti.

29. Najvyšší súd v bode 17.3 odôvodnenia napadnutého uznesenia vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému právnemu posúdeniu uvádza, že „*Riešenie otázky, či v prípade dovolateľky nastali alebo nenastali dôvody, pre ktoré zanikla vyživovacia povinnosť jej otca k nej - teda či dovolateľka*

nadobudla alebo nenadobudla schopnosť sama sa živiť, závisí od posúdenia natoľko individuálnych, jedinečných a nezameniteľných skutočností a skutkových okolností, ktoré sú v každom konkrétnom prípade rozdielne a odlišné a nemôžu byť východiskom či pravidlom pre právne posúdenie iných prípadov. Z tohto dôvodu teda v individualizovanom rámci určovania zániku vyživovacej povinnosti neprichádza do úvahy akékoľvek zovšeobecňovanie, ale práve naopak, súdy sú povinné pri posudzovaní a hodnotení zákonom ustanovených východísk postupovať v každom špecifickom prípade vždy diferencovane a bez striktného zotrvávania v určitých hraniciach. Z toho vyplýva, že posúdenie otázky, či v konkrétnom prejednávanom prípade dovolateľka nadobudla schopnosť sama sa živiť a či v tom dôsledku zanikla vyživovacia povinnosť navrhovateľa voči nej, je natoľko individuálne, že vo vzťahu k nej sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, a preto táto otázka nemôže byť relevantná pre založenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ alebo b/ C.s.p.". S týmto posúdením krajského súdu sa ústavný súd nestotožňuje a poukazuje na svoje závery vyslovené v náleze č. k. III. ÚS 405/2021 (vo veci týkajúcej sa posúdenia existencie vyživovacej povinnosti medzi manželmi): «... najvyšší súd v podstate vytvoril nový dôvod prípustnosti dovolania, a to že nesprávne právne posúdenie sa musí týkať otázky, ktorá svojou povahou musí byť judikátórne stabilizovateľná, inak povedané, musí v sebe skrývať potenciál byť predmetom judikátórneho ustálenia. Vice versa, najvyšší súd zaviedol nový dôvod neprípustnosti dovolania, ktorým je taká špecifická povaha právnej otázky, že má za následok jej nestabilizovateľnosť v judikatúre. Uvedeným záverom najvyššieho súdu však chýba opora v CSP. Najvyšší súd odmietnutím dovolania sťažovateľa na základe takéhoto odôvodnenia odmietol poskytnúť sťažovateľovi súdnu ochranu v kvalite vyžadovanej čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože nerešpektoval zákonné medze, v rámci ktorých sa sťažovateľ ako dovolateľ súdneho prieskumu domáhal (čl. 51 ods. 1 ústavy). Najvyšší súd pri tomto dôvode odmietnutia dovolania v podstate (v bode 20 odôvodnenia) naznačuje, že účelom dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je výlučne tvorba ustálenej rozhodovacej praxe, čo by znamenalo, že v konaní o takom dovolaní sa vôbec neposkytuje ochrana základným právam a slobodám. To však nie je v súlade nielen s judikatúrou ústavného súdu (I. ÚS 336/2019), ale ani s podstatou súdnej ochrany, ktorou je ochrana subjektívnych práv. Účelom dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku v aktuálnej regulácii civilného procesu je teda nepochybne okrem zjednocovania judikatúry aj ochrana subjektívnych práv sporových strán. Najvyšší súd svojím rozhodnutím pripodobnil dovolacie konanie vyvolané podaním dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP zjednocovaniu judikatúry podľa „zákona o súdoch“.». Hoci je záver najvyššieho súdu obsiahnutý v bode 17.4 jeho uznesenia *in abstracto* nesprávny, v okolnostiach veci sťažovateľky ho v konečnom dôsledku nie je možné považovať za aspekt, ktorý by spôsobil ústavnoprávnu neudržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Najvyšší súd totiž záver o nenaplnení podmienok prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP založil aj na konštatovaní, že sťažovateľkou v dovolaní nastolená právna otázka nebola pre rozhodnutie krajského súdu kľúčová, pričom tento záver aj sám osebe (teda bez toho, aby k nemu museli pristúpiť aj iné okolnosti, dôvody) zakladá neprípustnosť dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 a § 432 CSP, preto najvyšším súdom vyslovený právny názor v bode 17.3 jeho uznesenia, nezodpovedajúci záverom ústavného súdu vysloveným v náleze č. k. III. ÚS 405/2021, nemá potenciál reálne zasiahnuť do práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie.

30. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že na výzvu mu zo strany okresného súdu bolo predložené nielen dovolanie spísané [REDAKOVANÉ] 29. novembra 2019, ale aj dovolanie koncipované matkou sťažovateľky, ktoré bolo doručené okresnému súdu 29. novembra 2019 spolu s početnými prílohami. K tomuto ústavný súd uvádza, že pokiaľ sa najvyšší súd vyrovnal pri svojom rozhodovaní iba s dovolacou argumentáciou obsiahnutou v dovolaní spísanom [REDAKOVANÉ], uvedené nemožno vnímať ako zásah do práv sťažovateľky, pretože procesný kódex explicitne vyžaduje, aby dovolanie bolo spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Pokiaľ teda v predmetnom konaní sťažovateľka podala dovolanie prostredníctvom svojho právneho zástupcu, iné, ďalšie podania nespísané advokátom, aj keď označené ako „dovolanie“, pri rozhodovaní dovolacieho súdu relevanciu nemali a ani mať nemohli.

31. Vzhľadom na to, že pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd nezistil pochybenia takej relevancie, ktoré by mohli mať za následok neakceptovateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z ústavného hľadiska, ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

V.

Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu

32. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

33. Keďže ústavný súd neidentifikoval u napadnutého uznesenia najvyššieho súdu také nedostatky, ktoré by aj po prípadnom doplnení ústavnej sťažnosti kvalifikovaným právnym zástupcom mohli eventuálne viesť k prijatiu ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Peter Straka
predseda senátu